

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

epost: lovavdelingen@jd.dep.no

Oslo, 30. september 2014

Høringsuttalelse - forslag om ikraftsetting av straffeloven 2005
Kommentarer til forslag om forbud mot flyfotografering

Forsvarsdepartementet foreslår i sitt brev av 23 april 2014 at forbudet mot luftfotografering og opptak av dybdedata i lov av 18 august 1914 nr 3 om forsvarshemmeligheter videreføres og utvides i henhold til to nye bestemmelser i lov av 20 mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste. Justis- og beredskapsdepartementet har sendt forslaget på høring. Under følger IKT-Norges høringssvar.

IKT-Norge er sterkt imot dette forslaget som vi opplever som en kraftig innskjerping og vi finner det oppsiktsvekkende at Norge strammer inn, mens andre land vi liker å sammenligne oss med går stikk motsatt vei og liberaliserer. Et utvidet forbud slik det legges opp til vil få svært negative følger for Norge. Utvikling av digitale kart- og navigasjonstjenester for Norge vil lide kraftig om innskjerpingen blir tatt til følge og vil representere et stort tilbakeskritt for kunnskapssamfunnet og for den generelle ytringsfrihet.

Forbudet foreslås nå utvidet til å gjelde ikke bare militære installasjoner, men også sivil infrastruktur som er av betydning for vitale nasjonale sikkerhetsinteresser.

Hvilken sivil infrastruktur som omfattes spesifiseres ikke, men § 17 i Sikkerhetsloven sier at "Hvert enkelt departement utpeker skjermingsverdige objekter innen sitt myndighetsområde". Skjermingsverdig sivil infrastruktur kan med andre ord omfatte blant annet veinett, kraftinstallasjoner, ledningsnett, og offentlige bygg. I praksis vil det være umulig å luftfotografere Norge uten å fange opp slik infrastruktur. Det skjerpes også inn når det gjelder bakkefotografering. For å sette det på spissen, vil en turist som fotograferer Tryvannstårnet, som huser infrastruktur som TV-nett, radionett, telenett og nødnett, gjøre seg skyldig i en forbrytelse som straffes med inntil ett års fengsel. En bestemmelse som gjør det straffbart å fotografere eller på annen måte samle inn informasjon om eller offentliggjøre informasjon om slike objekter er fullstendig uholdbart i et åpent og demokratisk samfunn. Et slikt forbud vil også ramme media og gjør forslaget enda mer grotesk. Den kalde krigen er oss bekjent over. Vi viser her også til EMK artikkel 10 om ytrings- og informasjonsfrihet. IKT-Norge mener at forslaget er klart i strid med EMK artikkel 10.

Slik forslaget fremstår vil det bli forbudt for media og privatpersoner å ta bilder i Nydalen som viser hvor Justis- og beredskapsdepartementet holder til, samtidig som adressen til departementet er å finne på på websiden, i telefonkatalogen og på departementets brevark. Det vil være stor allmen interesse å se hvordan det nye regjeringkvartalet vil se ut, men dersom forslaget legges til grunn kan altså media eller privatpersoner bli straffet dersom bilder blir offentliggjort.

Sammenlignet med andre land har Norge praktisert et strengt regelverk for flyfotografering. Det har resultert i svært enkle og dårlige kartløsninger over Norge, blant annet fra ledende globale teknologiselskaper som ønsker å utvikle avanserte tjenester for Norge, men som har fått avslag fra NSM på søknad om luftfotografering. Med en ytterligere innstramning, der også sivile installasjoner forbys fotografert, vil Norge bli en svart flekk på kartet i ledende kartløsninger. Digitale kart som kan brukes på mobiltelefoner, iPader, og håndholdte GPSer er allerede i dag viktig for turister og andre brukere for å finne frem og det er svært viktig for norsk turistnæring. Kvaliteten på disse tjenestene i Norge ligger langt tilbake i forhold til hva vi kan oppleve i byer som Berlin, London, Amsterdam og Paris. Dersom Norge skal ta enda et skritt i å nekte fotografering vil vi havne i selskap med land vi helst ikke vil sammenligne oss med.

Andre land har sett mulighetene som ligger i digitale kartløsninger og visualiseringer, og tilpasset sine regelverk for å imøtekomme teknologiske muligheter. Det resulterer i levende 3D visualiseringer over byer og landskap verden rundt, og brukes for å markedsføre disse blant annet som turistdestinasjoner.

Utviklingen internasjonalt er at lovverket moderniseres og tilpasses teknologiske muligheter og markedenes behov. Forsvarsdepartementet viser selv til blant annet Sverige, der hovedregelen er at det ikke kreves tillatelse for opptak av luftbårne sensorer, når det ikke er forhøyet beredskap, og Nederland, som fra 1. juni 2013 har åpnet for flyfotografering uten å søke om tillatelse. Begrunnelsen er at tilgangen til kommersielle satelittbilder har gjort regelverket utdatert. Det må da sees på som et gedigent paradoks at Norge ønsker å gå i stikk motsatt retning. Regjeringen har påpekt viktigheten av åpne data. I Prop. 121c L (2009-2010) fremheves følgende: - *Geodata blir i dag ansett som viktig offentlig informasjon som er av sentral betydning for samfunnsplanlegging, verdiskaping og utvikling av tjenester rettet mot næringsliv og borgerne.* Vi finner det oppsiktsvekkende om regjeringen nå går imot sin egen politikk og innskrenker samfunnets tilgang til offentlig informasjon.

Det virket uklart hva motivet for et utvidet forbud er. I vedlegget skrives det at det allerede finnes kommersielle satelittbilder på markedet. Hva er da hensikten med å innføre et nytt regime som gjør Norge til et utenforland? Informasjon om hemmelige militære installasjoner er tilgjengelig - som avslørt i pressen tidligere i år står mange slike anlegg oppført med adresse i telefonkatalogen. De som har til hensikt å skade norske militære eller sivile mål har med andre ord tilgang på det de trenger av kart, bilder og adresser, allerede. Rena Leir er i dag avmerket på offentlige kart over området og det er til og med satt opp veiskilt som viser til Rena Leir og til skytefeltet. Det samme er tilfelle ved andre sentrale militæranlegg i Norge som f.eks. Skjold.

Vi må også vise til Ot.prp. nr 8 (2007-2008) punkt 7.13.3 hvor det i §3 fremgår følgende og hvor utvalgets merknader må sees på som særlig viktig: - *Det er straffbart å kopiere eller mangfoldiggjøre kart, skisser fotografier mv. av festningsanlegg, havner, fjorder, innseilinger eller norsk sjøterritorium, samt alle kart mv. som kan antas å være av betydning for fienden i tilfelle krig med mindre det er grunn til å tro at handlingen er foretatt i berettiget øyemed. Utvalget finner det klart at bestemmelsen ikke bør videreføres. Den går meget langt i å straffelegge forberedelseshandlinger, som kan være i dårlig harmoni med ytringsfriheten og har et foreldet preg.*

IKT-Norge ber om at denne merknaden må tillegges betydelig vekt når man nå ønsker å stramme inn og endog utvide forbudet. Vi viser også til NOU 2003:18 punkt 6.2.3 vedrørende ytringsfrihet.

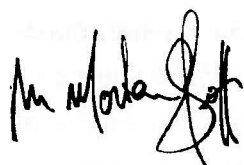
IKT-Norge vil også peke på at det i Norge har vært et monopol på karttjenester og en innstramming vil styrke dette monopolet som regjeringen har brukt ressurser på å bryte opp. Bli innstramningen vedtatt vil den sette prinsippene om frie offentlige data vesentlig tilbake.

Når det gjelder opptak av dybde data så ønsker vi å anføre de samme anmerkningene. Data om bunnforhold er svært viktige data for både fiskeflåten og for lystbåter. Et forbud vil kunne ramme sikkerheten til sjøs. Også innen dette området ser vi en sterk teknologisk utvikling og det vil være oppsiktsvekkende om Norge som en sjøfarts- og turistnasjon skal ha dårligere kartdata enn våre naboland.

IKT-Norge mener at forslaget må avvises i sin helhet. Vi må som våre naboland gå inn for en oppmykning fremfor en betydelig innskjerping når det gjelder tilgangen til å flyfotografere og å ta bakkebilder. Regjeringen må følge opp tidligere forslag om opphevelse av lov om forsvarshemmeligheter. Vi har dog full forståelse for at det skal være fotoforbud inne på militære anlegg slik det praktiseres på enkelte anlegg i dag. Vi vil også fremheve at de anlegg som er hemmelige idag ikke fremstår som kolosser i terrenget. Vi snakker om skjulte anlegg, enten i terrenget eller i "sivile bygninger." Forsvarsdepartementets ønske om å utvide bestemmelsen er derfor helt søkt og rimer ikke med hverken det behov forsvaret har for hemmelighold eller almenhetens interesser.

IKT-Norge mener at Norge må følge utvikling internasjonalt, hvor flyfotografering tillates med mindre det er skjerpet beredskap.

IKT-Norge

Per Morten Hoff
generalsekretær

Liv Freihow
Næringspolitisk direktør

CC: Justis- og beredskapsdepartementet ved Statsråd Anders Anundsen